

ACCEPTABLE PER A CATALUNYA I ESPANYA

- Per redefinir la postura dels catalans dins de l'Estat pactada l'any 1979 és necessari un acord entre les dues parts

JAVIER PÉREZ ROYO

Catedràtic de Dret Constitucional de la Universitat de Sevilla

A la Constitució espanyola es fa una distinció entre reforma i revisió. La reforma, contemplada a l'article 167, és una reforma parcial. La revisió, regulada a l'article 168, és una reforma total, o d'unes parts de la Constitució que el constituent va considerar tan essencials en la definició de la nostra fórmula de govern que en va equiparar la reforma amb una reforma total. Aquestes parts són els articles 1 al 9, 15 al 29 i el Títol II. En els primers es recullen les decisions polítiques constitucionalment conformadores de l'Estat; en els segons, el nucli dur dels drets fonamentals, i en el tercer s'inclou la institució de la Corona. La seva reforma no suposa un canvi en la Constitució sinó un canvi de Constitució. Aquesta distinció entre reforma i revisió no figura als diferents estatuts d'autonomia. Però el fet que aquesta distinció no hi figuri no vol dir que materialment aquesta distinció no operi. Un estatut d'autonomia pot ser reformat o pot ser revisat, és a dir, es pot retocar el pacte originari entre la comunitat autònoma i l'Estat que va donar com a resultat l'Estatut d'autonomia o es pot revisar aquest pacte originari, és a dir, definir-lo en uns termes completament o, com a mínim, significativament diferents dels de l'esmentat pacte originari.

Això últim és el que ha fet el Parlament de Catalunya. El text que s'ha aprovat no és una reforma sinó una revisió de l'Estatut. No es retoca el pacte entre Catalunya i l'Estat de novembre de 1979 que va definir la posició de la primera en la nova ordenació democràtica de l'Estat espanyol que possibilitava la Constitució de 1978, sinó que es pretén redefinir la posició de Catalunya dins de l'Estat pactada en aquell moment. Formalment estem davant d'una operació de reforma estatutària, però materialment estem davant d'una operació *estatuent*

originària.

D'aquesta contradicció entre el que formalment sembla ser i el que materialment és, en deriven la majoria de les dificultats a què ja ens estem enfrontant i a les quals ens haurem d'enfrontar en els pròxims mesos. En una operació *estatuent* originària el contingut essencial de l'estatut es pacta entre l'Estat i la comunitat autònoma abans que hi hagin d'intervenir els òrgans estatals o comunitaris que han de formalitzar jurídicament l'esmentat contingut. És el que va passar l'any 1979. Quan el projecte d'Estatut català va arribar a les Corts Generals, el seu contingut essencial ja havia estat pactat entre el president **Adolfo Suárez** i la Generalitat de Catalunya. El seu pas per la Comissió Constitucional del Congrés dels Diputats va ser l'evacuació d'un tràmit. En una operació de reforma no existeix aquest pacte previ, sinó que el pacte es produeix a l'interior del Parlament de la comunitat autònoma sense comptar amb l'Estat, perquè es dóna per suposat que el contingut essencial del pacte originari no es veu afectat per aquesta operació de reforma.

¿Què passa quan no és així, quan la reforma afecta el contingut essencial del pacte *estatuent* originari? Per donar resposta a aquest interrogant no disposem d'un procediment apropiat. Ni a la Constitució ni als estatuts. Tant en la primera com en els segons està prevista la reforma, però no la revisió, és a dir, està previst una cosa diferent d'allò que s'ha fet i a la qual ara s'ha de donar resposta.

Les condicions en què s'ha de fer són objectivament difícils. D'una banda hi ha una decisió del Parlament de Catalunya adoptada per una majoria del 88% sobre quina és la posició que Catalunya ha de tenir a l'Estat espanyol. De l'altra, d'acord amb uns estudis d'opinió molt fiables, hi ha un rebuig molt majoritari entre el conjunt de la societat espanyola respecte a la decisió adoptada pel Parlament de Catalunya. El 62% no està d'acord que Catalunya sigui definida com a nació en l'Estatut. El 49% pensa que la reforma és anticonstitucional. I més coses encara. L'acceptació de la decisió adoptada pel Parlament de Catalunya no és un problema del president del Govern d'Espanya i del grup parlamentari socialista. És un problema per a la societat espanyola que no hi

està d'acord.

¿Com es pot aconseguir un pacte pel qual el Parlament de Catalunya no se senti desautoritzat i la societat catalana ofesa, però que al mateix temps sigui acceptable per la societat espanyola, de tal manera que acabi sent subscrit per les Corts Generals?

Aquest és el nucli essencial del problema. La societat catalana i el seu Parlament no poden esperar que el projecte de reforma de l'Estatut d'autonomia que ha estat remès al Congrés dels Diputats sigui aprovat per aquest en els termes en què hi ha estat remès. Això seria acceptar les regles de la democràcia a Catalunya, però no acceptar-les a Espanya. La mateixa legitimació democràtica que pot exhibir el Parlament català per justificar la seva reforma, la pot exhibir el Congrés dels Diputats per rebutjar-la. Però la societat espanyola i el seu Parlament tampoc poden esperar que la posició de Catalunya quedi, després de la reforma de l'Estatut, substancialment igual a com estava abans d'aquesta.

Som davant d'un problema que té un vessant jurídic, però que essencialment és un problema polític. S'ha d'arribar a un acord polític entre els dos parlaments que es pugui convertir en norma jurídica. I això pressuposa que hi ha d'haver una majoria social tant a Catalunya com al conjunt d'Espanya que avaluï aquest acord.

Quin ha de ser el contingut d'aquest acord és el que hauran d'esbrinar durant aquests pròxims mesos tant les direccions dels partits polítics catalans i espanyols com els diputats de la delegació del Parlament de Catalunya i els diputats integrants de la Comissió Constitucional del Congrés i els governs respectius.

Formalment, el límit d'aquest acord és la Constitució, però materialment és la seva acceptabilitat per les societats catalanes i espanyoles. El que sigui acceptable per elles serà constitucional. El que no ho sigui, no ho serà. Els andalusos ho sabem per experiència. La sortida al referèndum del 28 de febrer de 1980 de ratificació de la iniciativa autonòmica prevista a l'article 151 de la

Constitució va ser formalment anticonstitucional. Però materialment no ho va ser, perquè resultava acceptable tant per Andalusia com per Espanya.

Article publicat el 5/10/2005 a El Periódico de Catalunya